

העלון לאברכי כולל, בני הישיבות ולכל לומדי התורה

האיחוד בהידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם יעקב (זיידל) עפשטיין זצוקלה"ה

פרשת משפטים - תשע"א גליון חמישי שנה

כתב חידה

מחמת דברי שבח נכשלת,
ויחד עם אחי נענשת.
בזכותי קבלו מתנה,
ובפטירתי זכו לכפרה.
בחודש הראשון נסתלקתי,
ולמספד רב לא זכיתי.
מי אני?
רמז: דמות הקשורה לפרשה

תזכורת: הקשר בין הדמות לפרשה הוא בהזכרתה או ברמיזתה בפנשה, או בכ"ט

מענינא דירתא

מולד חודש אדר הראשון
יום חמישי בבוקר
בשעה 11:16.6

"נהגו שלא ליפול על פניהם בט"ו באב, ולא בט"ו בשבט, ולא בראש חדש..." (אור"ח קל"א ס"ו).
לגבי איזה דין מצינו, שלענין ראש חדש אינו רק 'מנהג'.

דבר תורה

"כי הוא כסותה לבדה הוא שמלתו לערו במה ישקב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני". שמות כ"ב כ"ו.

בפרשתינו מזהירה אותנו התורה, היאך צריכה להיות הנהגתינו כלפי אחינו מבני ישראל, ובמיוחד כלפי העניים והאביונים, שאם אדם זקוק להלוואה, או מחוייבים להלוואת לו, כמובן בלא לסכן את כספיו, אלא בנשילת משכון לפי דעתו. ובלא נשך וריבית. אך אם הלווה בלא משכון הלווה לא עומד בהתחייבותו, ואינו פורע את חובו, מותר לנו לבקש ממנו משכון, אבל עלינו להשיב לו אותו בכל פעם שהוא זקוק לו, ומוסיפה וכותבת התורה, שאם לא נשיב לו את המשכון, והעני יצעק אל ה', "ושמעתי כי חנון אני".

ודברי הפסוק הללו טעונים ביאור, שהרי הסיבה שהקב"ה נאמן לשלם שכר ועונש לכל מעשי בני האדם, הוא מפני שהוא הדין ומוכיח ויועד ועד, ומעמיד את העולם במשפט, כדברי הפסוק במשלי (כ"ט ד'), "מלך במשפט יעמיד ארץ...", וכיסוד שאמר רבי חנינא סגן הכהנים באבות (ג' ב'), "שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו", אם כן, העונש שיקבל המלוה שלא יחזיר את המשכון לעני, לכאורה הוא מפני שהקב"ה דורש משפט, ולא משום שהוא חנון.

הקצות החושן בסי' ד' דן בגזלן או ערב שלא משלם [שאינו זהו איסור למשכנו], אם מותר לתובע לתפוס לו את חפציו לפני שהוא בא לתובעו בבית דין, כדי שיהיה לו נאמנות על החוב מבח טענת מגו, שיש בזה כמה דעות בפוסקים. ומביא שם את דעת המהרש"ל (ביש"ש ב"ק פ"ג סי' ה'), שכל הנידון הוא רק אם מותר לתובע לתפוס מהננתבע, אבל אם יש לתובע בידו פקדון של הלוה, לכ"ע מותר לו לכתחילה לעכב את המשכון בידו, ולא להחזירו לנתבע, כדי להציל את ממנו, ואין זה בכלל יעבד איניש דינא לנפשיה'.

ומביא שם הקצות מהזוהר (פרשת במדבר, ח"ג ק"ט א'), שמבואר בדבריו שהוא איסור גמור, שכתב הזוהר, "פתח ואמר (תהלים כ"ז א') ה' אורי וישעי כו', ובר נש בעי לאקדמא ולמפקד בידיה פקדונא דנפשיה כפקדונא דבר נש דיהיב פקדונא לאחרא, דאע"ג דאיהו אתחייב לגביה יתיר מההיא פקדונא, לאו כדאי לאתאחדא ביה, הואיל ופקדונא אתמסר לגביה, ואי יסרב ביה, ודאי נבדוק אבתריה דלאו מזרעא קדישא הוא, ולאו מבני מהימנותא...".

ומוסיף וכותב הקצוה"ח, "ויש לזה פנים על פי נגלה, והוא שיטת הריטב"א פרק הכותב (כתובות פ"ד ב' ד"ה הווא בקרא), דהיכא שבא ליד הנפקד בתורת פקדון צריך למיעבד השבה מעליא, ועיין ש"ך סימן כ"ח סק"ט, ומסיק וכותב, "ולכן בעל נפש ירחיק מזה".

וביאר הגה"צ רבי אליה לאפיאן זצ"ל את דברי הזוהר, שכל יהודי בטרם נשכב לישון בלילה, אומר בסדר קריאת שמע שעל המיטה, את הפסוק (תהלים ל"א ו') "בִּינְךָ אֶפְקֵד רוּחִי...", שהוא מפקיד את נשמתו בידי הקב"ה, ובבוקר מיד בקומו, כשמקבל את נשמתו חזרה, או מודים להקב"ה באמירת 'מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתו בחמלה רבה אמונתך', והודיה זו היא על החזרת הנשמה, ואנו מסיימים בתיבת 'רבה אמונתך', לומר, שאף על פי שאנו בעלי חוב כלפי הקב"ה, ומן הדין מותר לו לתפוס את הפקדון, בכל זאת רבה אמונתו של הקב"ה, שאינו תופס בנשמה, אלא מחזירה. ועל כך אנו חוזרים ומודים בברכת 'מודים', ועל נשמותינו הפקודות לך'.

וע"פ הדברים מבאר תלמידו, הגה"צ רבי מתתיהו סלאמון שליט"א, שזה הביאור בדברי הפסוק, שהתורה אומרת למלוה שעליו לנהוג כדין התורה בפרשת השבת העבוט, ואם חלילה לא יעשה כן, העני יצעק, והקב"ה שהוא חנון ומשיב למלוה את נשמתו למרות שהוא בעל חוב ובידו הפקדון, ישמע את זעקתו, חלילה הוא יכול לנהוג כדין ואף לא להשיב למלוה את הפקדון שמפקיד בידי הקב"ה, ועל כן יש למלוה להיזהר ולהשמר שהקב"ה ימשיך עמו לנהוג במידת החנון, ועליו לדבוק במידת בוראו משום 'ההלכת בדרכיו', וינהג עם העני בתחנונים ובחמלה, כפי שרוצה שיתנהגו עמו.

לחכימא ברמיזא

ברמב"ם (סוף פ"ה ממלכים) איתא, "כשם שאסור לצאת מבבל לשאר ארצות, כך אסור לצאת מבבל לשאר ארצות, שנאמר (ירמיה כ"ז כ"ב) בבבל יובאו ושמה יהיו", וכתב עלה בכס"מ, "לשאר ארצות, ואף ארץ ישראל בכלל".

לפי"ז יש צורך ליישב עובדא באדם גדול מסוים.

התדע מיהו ?

ואם תדע מי היה כינויו דומה לכינוי של מי שאמרו עליו "דיינא הוא ונחית לעומקא דינא", תגלה מיהו.]

מעשה רב

ראובן הראה לשמעון מודעה, בה נאמר, כי מתארגנת קבוצה להגיש תלונה אצל הרשויות נגד חברה מסויימת, בגלל נזקים שגרמו ללוקוחותיהם, עקב מוצרים פגומים ורמאויות שונות. הודגש במודעה שהתביעה היא באישור מורה הוראה.

שמעון פנה לראובן בתמיחה, ממה נפשך, אם החברה מנוהלת על ידי כאלו שאינם שומרי תורה ומצוות, שבטוח שאינם ציית דינא, לשם מה צריך היתר ממורה הוראה, הלא גנבים אלו ממשיכים לגנוב ולעשוק את הציבור, והינם מזיקי הרבים. ואם למרות זאת, משום חומרת העוון של ערכאות ההלכה מחייבת 'היתר', א"כ צריך דוקא 'ישות בית דין', כמבואר בשו"ע חו"מ סי' כ"ו, ומנא לן להסתפק בהיתר של רב יחיד.

ראובן השיבו, שאכן יש להחשיבם כגזלני הרבים, ואין סיכוי שהם יצייתו לדין תורה, וכיון שכן יש להחשיב תביעה זו כתביעה כנגד גוי, שקרוב לודאי שאין צורך בהיתר, ומ"מ מפני חומרת העוון של 'לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים', טוב עשו שנטלו היתר מרב אחד.

באופן זה, הוסיף ראובן וביאר, הדבר לא יהיה הפקר ביד כל אחד להחליט מי הוא ציית דינא בשיעור שאין כל סיכוי שיבוא לדון בבית דין, ויתחזק העמדת הדת על תילה בהלכה חמורה זו, שלצערינו ישנם המקילין בה.

השאלה היא, הצדק עם מי ?

בבין חידות

היכן מצינו שם עיר שרמוז בה את שיעבודן של ישראל.

מענינא דסדרא

"...וכל התראת ספק לא שמה התראה" (מכות ט"ז א', ועוד).
היכן לכאורה מוכח בפרשתינו להיפך מדין זה.

© כל הזכויות שמורות ל'איחוד בחידוד' ולרבינים הנוחבים - מודיעין עילית - אוץ ישראל

אָשענ דער

אין להכריע בשום פנים ואופן על פי הכתוב כאן הלכה למעשה

תשובה ל"מעשה רב"

בתשובה לשאלה, אם היינו למענע מהתפלל מול החלונות בביה"ג, הואיל והבנוואל של המתפלל משתקפת שם.

בראשונה צריך לזכור מהו שורש האיטור, ואם יש לחלק בין נראה בבירור, לנראה משוטט, או רק על וכיר"ב.
[א] בעי"ז מ"ז א', "עיי רבה, המשתחוו למעין מימיו מהו לנסכים, מהי קמיבעיא ליה, אלימא א לבנוואק אב סניד, או דילמא למיא אב סניד, ותיבעי ליה ספל להדיטו..." פרש"י, "אלימא א לבנוואק דידה, פרפוז של". היינו דב' מיני ל"ז יכול להיות במשתחוו למעין, או משתחווה לבנווא"ש של הנשקפת במים, או משתחווה למים עצמם. וא"כ בחולין מ"ז א', "עיי תתון מימם דלא וכ"ו, לתן תוהו של מים מימי, אמר לבנוואק אב שותא אמר רבא, בעיבורים מעיני... ב] הבאה"ש בס"י ז' סק"ל, כתב, "אסור להתפלל כנגד המראה, אפילו אם עיניו סתומות, והרוב"ז ח"א סי' ק"ו, וכפי מה שפירש השני"ה, ע"ש". והנה בשני"ה"א כתב את דבריו על מש"כ בבי"ט עם שם השורש (ברכות כ"ז ד"ה ולא), "דימ טרימא דאחוריו זכור, מפני שנראה כמשתחוו לרבו, ולכולמו, דיש כאן איטור מראית העין, ולכן אפילו עינינו סתומות, אסור. והמרש"ם גדיל"ת תמה, ד"הירו ג' וצורה (שרואה מבראח) נשקפת כשהוא כופף את עצמו", ומסיק, "ולמש"כ דהך מצד המראה, אי"כ יש להפך שבעת הדרך, וכמה פעמים מודמן כשמתפלל בילה"ה, נראה על האדם כוחלת נגד המתפלל, ואיכא מימי חשית ה"ל, ואולי כהכ"ז א' הרוב"ז מ"ז מודה, כיון דא"כ בבואה משת, רק על בעלמא, כנלע"ז". ונראה פשוט דכל קושייתו משום משתחוו בעיניה, ולא דמי לתנהו דמעין ועוגה של מימם, שהוא מלמעלה, ומשתקף מלמטה.

[א] והנה יש מהעולם שנהגו להקל להתפלל אפילו באולמות שיש בהם מראות לאורך כל התכלים, ונראה כעיה"ל לומר בד"ש, ולחלילי זכות על אפי חששו, דכיון דכל האיטור, רק מצד מראית העין, ל"ל דלמש"ש בי"ז מ"ג ב', דרביים אי"כ חשדא ויל"ש דסכמכו דהך, אובוה דשמואל, באנדריי, הוה בחיל דש"י ותיב בתנרדעא, והרמ"ז ביר"ד סי' קמ"א ז' א', והתיקן כ' הלכה בש"י ש מתייר, ע"ש, וע"ל במ"א א"ח סי' רמ"ד סק"ה, ובמזאח"ן ש"ס, דמזארי סמקינן אסבדו זה, ודכוותה ל"ל הכא, דעד כאן לא היישין אלא ביחיד, דכשמועו ומתפלל מול הגאון, אפשר לחוש דבם, משאי"כ כלל היצור שמתפללים בביה"ג, הרי בעצם הוויית היבים המתפללים להשי"ת בביה"ג (ואפילו באולם ג"כ, שהם רבים המתפללים להשי"ת), אין שום טעם להוודע..."

וגם בחלונות ביחיד"ז דל הוא סיבה להקל טפי, דהחלונות עבידי לצורך התפילה, וכן מצד הרוב"ז דביחיד"ז בעי חלון, ויש ענין של"ל כי חלונות ג"כ שיע"ל א"ח סי' צ"ד, וכ"ו, לצורך אור ואויר, ולא דמי למראה שעשעיה מביחוד לשם השתקפות וכגדנה.

[ז] וכיון דברינו, מצאתי בעיה"ת שו"ת אג"מ א"ח ח"א סי' מ"ז, ע"ש שנושאל לגבי ביחיד"ז שמתפלל מוקם בית תפלה, שהיו שטעניו של הימענע מהתפלל ש"כ חמשת מראית העין, כיון שגד מראה היה לחיון אותו צד. ונראה באג"מ, "אך י"ל כמה עניני מבורח שמתפללי לצאתו הגד, כיון דא"כ איטור מראית העין, כהא דביב"ל ק"ו קפ"ו ע"ז, לא ושהו ויטלנה ממני שיע"ל א"כ, כיון דלעכ"ם, ובנתפזרו לו קמיתו וישתקף, אבל פשוט שאיך זה כאן, כיון שאודרה ניכר ללל משתחווה ומתפלל להקב"ה בכלל בת"י כנסיות, שהיו רואין שהוא ביחיד"ז בתיארוץ והספורים, ובכל דבר"ה.

[ח] ואחר החיפוש בתשובות הרוב"ז (כי לא נמצא בסיומן שציניו האחרונים), מצאתי בס"ד בסי' אלף קמ"ח, וכב"ש שנושאל לגבי התמתם סל"א מדות אחרות וכתב בראשון, מעל האירון קודש, וכתב שבת, "ואז"ת נהי נמי וכ"ו שלא יעשה צורה זו בביתו, לדעת הרמב"ם ז"ל שישום חשד, אבל בביה"גן דיאכ"ר רבים ליכא למישח להשדא כהאי"ה אנדריי דהוה ביביב"ל, דא"כ ויהיב וכ"ו, ו"ל דאע"ג לא ליכא חשדא, מיעוק הדרב להיות צורה זו בביה"ג". ובתשנ"ט מוכיח גם הסבא שבי"ב שמוקד הליכות להשי"ת, לא היה לנו לחוש להשדא, ע"ש. ובמהשך שם כתב, "עוד יש ראייה ממש" ז"ל אסור לאדם שיתפלל אחורי רבו, ושמעתי בטעמו של דבר, שלא יאמרו משתחוו הוא לרבו, וכמדו"ל, כי שהוא מן הירושלמי, אלא שלא נפתיחו לבקש, ומה הטעם בעצמו אנו אוסרין כי המתפלל כנגד המראה, שלא יאמרו משתחווה הוא לבנוואק של, ואם הם ז"ל חשוני להשדא וחרקה וכו', לא לא נחוש שלא יאמרו משתחווה כי לזרות אריה וכ"ו, ותו, דכדאימ' משתחווים לצורה... הרי לך נחוש בעיני, משל אחד

לבדו מספיק..."

והנה המעיין בדבריו הדק היטיב, יבחין בנקל שאפילו לגבי מראה, במקום רבים אי"כ שחשו, ומכ"ש בחולן שאינו שיע"ל דהוה, וכמשי"ת, ומכ"ש בשאר דברים שאינו נראה צורה בבירור, על"כ כיון דלשה רבכס, ויש לחליץ בעצם כמשי"ת, וכן דרואתי אחרי ואור, בשו"ת פת"א שדך א"ח ח"ב סי' ז', לענין זכוכית שנתנה מראה משת, ומדוקדק ממת"ב סי' ז' סקל"א א"ח קפ"ד, אלא במראה ממש, וכתוב, ש"מנהגו של רבים שנהגו בפני חכמים, מסייע לדקדוק על הליכות... ומסיים, "וכיון דרבים נהגו בפני חכמים (היתר), וגם סעידי את היתירי בקצת ראות... נלע"ד דהתקפיי רבו בנינו עצמו (אם הוא איש מדוקדק במצוות אך בשאר ענינים), השותות בידו לחוש להחמיר לעצמו... אבל למחוח לרבים אינו כן... כנלע"ז".

תשובה ל"תיכנימא ברמיזא"

בתשובה לשאלה, מיהו האדם גדול שיש צורך ליישב עובדא דידה עם מ"ש בשבת ז' א', ד"ל צדן דין אמת לאמינו ונעשה שותא להקב"ה במעשה בראשית".

המזכיר הוא ב'ההוא צורבא מרבנן, כדא"י במ"ק ז' א', ד'הוא צורבא מרבנן דהוא סנו שומענייה. א"ר הוהי הדיא ליעבד, לשמתיה, צרכיל ליה רבנן (פרש"י, דאתריה, דהוה ברבון). לא לשמתיה, ק"א מיתחיל שמא דשמיא וכ"ו, נה נפשיה דד' יהודה, אתא"י בלב מדרשא, אפר למו שרו ל"ל, אמרו ליה... זיל לגבי דבי יהודה נשיא אתו, לא"ל ל' אמר, פוק פניו בדינה וכו', לא שריא ליה. נפק יב ק"א בבי ואויל אתא דבורא וטוקיה אאמתייה ושכיב. עיילוה למערתא דחסידי... ויל קיבלוהו, ויעילוה למערתא דדיני וקיבלוה".

וכבר נלמדו ז"ל בבוט"ש בשבת ז' א' א"ה א' ע"ש, שכתבו, "שממע עדדך דין מ"ת... והוא האמר"י פירק בתרא דמ"ק, גבי ההוא וטריקה ויבאריה שביב, עיילוה למערתא דחסידי ולא קבלוה, למערתא דדייני בקבלוה, הנתם בדיינין שאינן מומחין, דפעמיים נשית אתר השוחד".

ובפענא הוה עה"ת (ש"ס ח"א ז' א), כתב, "מן הבקר עד הערב, למדו מלאן, דכל דין שרן דין אמת וכ"ו, דקשיה דהוא אמרו במ"ק, אמטייה למערתא דחסידי ולא קבלוה, למערתא דדייני וקבלוה, אלמא דייני לא ידעיפי כולי האי, וי"ל דהתם בדייני שאינם מומחים מירי"ה".

הרמז: יש שבקשו לדוד למרות היותו חרף בתורה, דההוא צורבא מרבנן, פרש"י בעניית ד' א', בתור חרף, ומפירוש ה"ל"ן כי היתום בלב, וס"ל "צרכי" ליה רבון *שהיה חרף* לתלמידים צרכים לעמוד הימנו... עיילוה למערתא דדייני וקבלוה, *לומר שחרף היה*, והגינה תורה עליו קצתנ"ו.

תשובה ל"מבין חידות"

בתשובה לשאלה, מיהו צמינו ש"בית הוראה' ו'בית דין', רצוי שלא יהיו באותו מקום.
ברמב"ן עה"ת (שמות י"ח ט"ו) כתב, "היה אתה לעם מול האלקים וכו', ויתכן שהיה גם בזה עצה ממנו, ואמר, היה אתה לעם מול האלקים, לבת"באלה מועד מוזמן לפניו לדרוש אותו, ולא יהיה זה בתום המשפט".

תשובה ל"מענינא דסנדא"

בתשובה לשאלה, בהא דאייתא בשבת (ק"ג ב', ק"ו א'), "ממצוא חפצך ודבר דבר, ידבור אסור, הרהור מותר", הלא לכאורה נרמז בפרשתינו להיפך?

התשובה היא, שבסוק כ"ח (כ"ח) "ששת מימם תעבד ועשית" כל מלאכתך", דיינין ברש"י שפירש, "כשתבוק שבת, יהא בעינך כאלו מלאכתך עשיתה, שלא תתרהר א"כ את מלאכתך... ומשבו לכאורה דבדרי רש"י, אלא הרהור אי"כ שבת. וי"ל ע"מ מנח"ל, דמבטור להדיא לדיבר ר' יהושע בן קרחא ד'הרהור מותר".

והנה מקור דברי רש"י במכילתא גם (פרשה ז), "ששת ימים תעבד ועשית" כל מלאכתך. ו"ל אדם לעשות" כל מלאכתו בשום ימים, אלא שבות כאלו כל מלאכתך עשיתה. ז"א, שבות ממשבת עבודה, ואומרי (שיעיה ז"ח ג' ד"ח), א"כ תשיב ביה רוגלין וכו', ואומרי, ז"ל נתענע על ה". הרי מבואר להדיא במכילתא שיש דין שבתה ממשבת עבודה".

ואמנם ז"ל בפשיטות, דקושיאי מעיקרא ליתא, דמה שאמרו ד'הרהור מותר',

- א"ע"פ שהיה יכול ללמוד בריחוק ד' אמות, ד"ל דלאו אורח ארעא, שיתיה צריך להרויח מבורח שלומי מפני טורה, ושלמלת אורי הנדמ"ס סי' טתרי"ה כתב, דאותו צורבא מרבנן בעצמו לא היה ניח"ל בהוה ח"ה.
- בת"י ריעב"ץ מבאר, מה הרמ"א להניח דוקא לעמדת החסידים, משום שישתכחוו לבעל תשובה, דאמינן (ברכות ל"ד ב') במקום שבגיל"ת עומדים צדיקים וגורלים אינם יכולים לעמוד". ועי' שו"ת י"ד ד' סוס"י ש"סב, ובביה"גרא שם.
- הלשון "א"כ קיבלוהו משמע, דהחסידיים שהיו קבדורים שם, יקיבוהו. ואמנם בשיטה לתלמיד י"ד קיבלוהו ש"מ, כתב, "בית החסידים אי"כ רצו שיהיו א"כ אצלם, שכן היה קרבי הגדולים, שהיו נחשבים עומדים על פתח מערתיהם, כי הוא"ף ד"ה גהול בת"ב (ב"ק ק"ו א') מעבדאי דר' יוחנן ורב כהנא".
- בהגהות ד'מזרי"ם מבאר, דמזכיר בדלשוין דין קאמר לה כל דין שרן וכו', והרי אין דין חידאי אלא מומחה, דמזכיר בדלמוחין מיירי ומבאר ש"ל ח"מ סי' כ"ה, דמתניא שמויהה, שיהיה רב וגורביה ב"ש ופוסקים, ושמע"ל בשם סו"ר ח"ה, דבריי דמיהיה חושב ר"ב בדרון, ו"ל שיהיה אפרש' לומר ליה את השבט דנעשה שותף למעשה בראשית, ומי"ק ז"ל דתקע לבני שהטעניו מומחה אינו עדיף מומחה ממי שישעב ב"ה, ומ"מ א"כ שתדל כל שיכול להעמיד הדין על האמת ודאי שיהי אתר הוה, דזיל בתר טעמא, דכתב בתשובת ר"י בן הרמ"ש סי' פ"א, "כל"ל דרול אחיל" (אבות א' ח'), על ל' דבריס העולם קיים, על הדין על האמת על השלום, והוה שותף כל הדין דין אמת לאמינו נעשה שותף וקב"ה במעשה בראשית, כי בחירתו דין אמת לאמינו נתקיימו השמים, ולשק"ה לעולם לובאו, ומכלל דין א"כ שומע לאן, כי לתורה כן דרשת"ו...".
- עיין מגה"ש ז' ב', דבתו של אפרח אמרה לרבי, "זכור לתורתו, ואל תזכור מעשיו".
- בס' אוצר ד' החיים (הנדמ"ח, עמ' ל'), בא כ**תנבזי**ים עם המ"ח, ומסתארו "החרף והמופלג", וכותיב, "עינ' ברמב"ן ופי' טורו עיה"פ היה אתה לעם וגו', מי שצריך להתפלל עבור דבר כבודו שראל, אי"א לו להתערב בדיינות... וכוונתו מבוטאת בהמשך דברי, כי ל"כ יניעה צריך שבגיל להתפלל כדבעי עבור טובות ושלום, ועל שאין שחיתות הלידה ליתא תינתנו שיעסקו גם בדיינות.
- א"כ שפרש"י "כאלו מלאכת עשיתה, שלא תתרהר את מלאכתך, נראה שכלל בהו"ב ד'החסידי' שמתפלל, ועיני עוד חלה, דהוא שותף ל"ה תורה" ש' כהן שליט"א, שיעני לנו ש"כ"ב באלת השחק עה"ת, וכן בס' חכמה ודעת להגר"מ שטרנבוך שליט"א, בפרשתינו ז"ל, וכמכ"י גינז' לשי"ת א"כ שדך (א"ח ח"א סי' ל"ו) ש' שהאריך בכל ה"ל ודבדרי פוסקים הוה, עי"לש. ולפי"ז ד'פרששו ז' ד'הרשות' דהמכילתא באופן ה", דברשיא קמ"ל שיש ענין בחיוב להרהר כאליו מלאכת עשיתה, ולא שיש איטור להרהר אחר מלאכת העולם, שהרי באמת ההרהור מותר, ולא צ"ל שאף אם ישו שמהרהר ב"ה מלאכה, מ"מ יש מצוה מאידך גם להרהר ולהכניס בליבו כאלילו מלאכתו עשיתה, והוא שיהי מצוה קיימת של יכירה בעלמא, ומקיים במצוה זו עונג שבת", כל זמן שמהרהר שגאילו הכל מוכן לפניו.
- אבל בספר המכילתא קמ"ה, בדאמת ס' שמהרהר מלאכתך, זהו סותר למצוה להרהר כאליו מלאכתו עשיתה, והלכך לוי ענין מצוה זו היא שלא להרהר ללל אחר מלאכה, ולא מימי עמה שיתרהר מאידך שולאנתו עשיתה, דיעיק הפסוק בא ללמד, שיש מצוה להדיא שלא יהרהר כלל אחר מלאכה. אבל דיעיק לרשאי זו אין כאן איטור מדיני.

ועי' בבי"ט עם שתיבא על הטור מזריב רבינו יונה, "כן כתב ה"ר יונה באגרת התשובה (ד"ס א"ו לוח"א) ש' ש'האריך בכל ה"ל ודבדרי פוסקים הוה, עי"לש. שאמרו חכמי ספר הרהור מותר, אם יש לן מתוך הרהורו כרד"ת לבו נזנדא, א"ע"פ אסור, שבאמרו ועשית" כל מלאכתך, ואמרו במכילתא שם, שתהא לן מלאכתן שגאילו כאליו עשיתה, שלא תתרהר עליה, וכן אנו מוסיים בתפילה, "מנותח שלום (שולח) ו' השקט ובטח מנחה שלמה שאתה רוצה בה", ובברכת (ח'מזון) שאנו אומרים, "על התא צרה יגון ויגון מנוחתינו עכ"ל".

שמות אשאלו ההרפסותו הלאיון זה הפסוק אשכח

היינו מצד עיקר הדין, ומה שמבואר במכילתא שאין להרהר ג"כ, היינו לומר שיש מצוה בדבר שאם לא יהירור הכל, אבל לא שאסור כן מן הדין, ול"כ הטור (א"ח סי' ט"ו) ע"פ המכילתא א"כ (וכן במחבר שם סי"ח), "הרהרו עסקיו מותר, ואי"ש משום עונג שבת מצוה שלא יחשוב בהם כלל, וזהו שכבת ששת ימים תעבדו ועשית" כל מלאכתך, ואין אדם יכול לעשות כל מלאכתו בשבוע אחד, אלא יראה אדם בכל שבת כאלו מלאכתו עשיתה, ואין לך עונג גדול מזה"ל.

עוד שצ"ל בלאר, שדברי המכילתא לענין מחשבת עבודה, אינם כלפי הרהור סתם, אלא להרהור שיע"י מעשה, אף שהוא מעשה מותר, וכענין שאמרו בערובין (ל"ח א'), "לא יהלך אדם לטוף שדהו לידע מה היא צרכיה...", וא"ע"פ שאין כאן אלא 'הרהור', ומה שהודק אין לו מעשה האסור, מ"מ מבחכב כיון שהוא ע"י מעשה, חמור טפי, ומבואר שם בגמ' שדוקא מעשה שמוכח מתוכו שלעסקיו הוא חולק, ואם לא לא מוכחא מילתא, גם זה מותר. וכענין ג"ו נראה להדיא בסמ"ק (ר"פ א'), שהביא ז"ל דכל אסור ללכת השבת הוא כשיראה אלוהי כל מלאכתו עשיתה וכו', וכתב, "ז"ל לא אסור ללכת בתוך שדהו לידע מה היא צרכיה...", ממעט שיעיקר הענין שאסור להרהר, היינו בענין זה שאינו רק הרהור לבד, אלא שהולך לראות שדהו וכי"ו. ולענין הרהור בלא שמינכר ממעשיו, כתב שם בהמשך דבריו, דמותו לומר לחבירו 'הראה שתעמוד עמי לערב', זהו דבר רש"י בק"ב שבת שם, דהרהור מותר, דכיון שלא מפרש בדבריו, הרי קא הרהור ושרי.

ועי' גם להמ"א בפירושו ז"ת יעקב'ן גילקוט בפרשתינו (רמח"ם רצ"ו), שפירש שיש ענין לו, אלא שכתב על דין סיפא דהמכילתא, "מחשבת עבודה, פי', שלא יחשוב על עבודה, כדלפיך בגמ' שלא יהלך בתוך שדהו לראות מה היא צרכיה, שנא' אם תשיב משבת רגלך". והיינו שיע"י קאי המכילתא, וכן תפרש ברש"י בפרשתינו, אלא בשאר אהרוה לא מיירי כלל, ומותר מן הדין.

ואמנם זהו רק סיפא דהמכילתא, שדרשו דקאי קרא על 'מחשבת עבודה', אבל אין זה ענין לרשימה המכילתא שדרשו עוד 'שכתבא שבת' שהא בעינך כאלו מלאכת עשיתה, שהיה ענין יש ללמוד, שיש ליהודי הכל הרהור שיהוה, ואפי"א אם לא מוכחא מילתא כלל, כיון שיש מצוה לראות עצמו כאלו כל מלאכתו עשיתה, וכן בבהג"א (שם) גינז' בדברי המחבר, וכ"ן תפרש במכילתא, וגם מבואר, משום דהספיא דהמכילתא ל"ל דקאי לחולך כשדהו וכו', כאמור"י.

איברא, דעינין בהגהות 'ברכת הנצי"ב' במכילתא ה"ל (וביתר ביאור ב'העמק אשלה' לשאלות פ' בראשית, סי' א' אות ו'), שכתב בלאר באופן אחר, דהנה בגמ' שבת שם, מבואר דיאמ' אדר' דפלגי אדר' יהושע בן קרח הל"ל, וס"ל בדאמת הרהור א"כ וע"פ ז' את כתב הנצי"ב, דפשוטות דב"ב המכילתא יש לפרש אליבא דהך ד"ל דהרהור א"כ בפרש"י שפסק (בכ"ז מלכות שבת ח"א) הרהורו מותר, בהכרח דס"ל דהמכילתא לא אזיל בשיטת ריב"ק, אלא כמ"ד הרהורו אסור, וס"ל להרמב"ם דנקטינן כריב"ק דהרהור מותר"י.

תשובה ל"כתב חידה"

מי אני: 'צפורה [אשת משה]'.

דמות הקשורה: 'ויקח יתרו חתן משה את צפנה אשת משה אחר שלוחיו"ה'. שמות ז"ח ב'.

על שם משפחה קריאתי - שצפורה אשת משה נקראה בשמה זה, על שם מעשיה, שצרה כצפור, וטיהרה את ביתה כצפור.

שצפורה אשת משה, מפורש בקרא (שמות ב' ב'א), "ויזא"ל משה לשבת את האיש יתמן את צפנה בתו למשה".

שצפורה קריאה כן על"ש שרצה כצפור וטיהרה את ביתה כצפור, כדאייתא בשמ"ר א' ז', "למה זו עובתן את האיש וגו'. שמא יש אחת מכם... מיד רצעת צפורה אחת כצפור והביאה אותה [דבר אורחין] (ז"ל)ומה נקראה שמה צפורה, שיתרהה חיות כצפור"א. ומפורש כ"ז טעמיים א"כ, מברדש שמה שמות ב' ב'א, "זלמה נקרא שמה צפרה. שרצתה כצפור. דבר אחר שטיהרה בית אביה"ז, ככחן מטשרה בדם הצפור".

ועינין מפורשי המדרש שהאריכו ללאר את הדימוי בין המעשים לצפור, לדעה הראשונה שרצתה אחוריו כצפור, דהתוס' (ש"ס) "צפור הממחר אורחותיו"ל. וביאור מ"הר"פ (מדפוס סוף המדרש - ד"ה וילנא) כתב [במ"ה ספר ז"ל"ן, שלדעה השניה היה קשה על דעה זו, אם נקראה ע"ש שמרה

ועי' במ"ב (שם סק"ל"ח), ד"ל שכן' הוא שאם יש דאגה בהרהורו, שאסור, אבל ה"ה לא דאגה, ולא משום דבנקרו הדברים במכילתא מבואר דגם שבמא מצוה אלא להרהר.

אבל להאמרו ז"ל, שכונת רבינו יונה לפרש בדבריו רישא המכילתא, דמאחר ובפשוטו לאמרי למיין מדין המראה מלאכה, א"כ מ"ש רישא מחסיפה, וע"כ לומר, דברישא מיירי בהרהורו המראה שטורדו מעונג שבת, אבל מהרהר שאינו טורדו מעונג שבת לא מיירי כלל, אבל בסיפא דהמכילתא קמ"ל דכל הרהור בכלל זה, שמצוה שלא להרהר כלל במחשבת חול. אבל ע"פ"כ ל"ז למצוה, דאילו מן הדין הרהורו מותר, ואמורו.

17. ובהו מוכן גם דברי רש"י ה"ל, לכאורה נראה שצירף הרישא והספיא המכילתא כאחד, שכתב דיהא בעיניו כאלו מלאכת עשיתה שלא יהירור א"כ, מלאכה, א"ע"פ שיש הרהורו מלאכה נהו דין בסיפא דהמכילתא, וה"ל לשי' להדיא דברים הנוהינים שהם ב' ענינים, וכמו במכילתא, שגם יראה כאלו מלאכתו עשיתה, ועוד שלא יהירור א"כ מלאכה.

אבל להאמרו נתיי, שגם ברישא חנוונה שלא יהירור אחר מלאכה, אלא דברישא עשיתה בכל הרהור, ובסיפא מיירי בהרהור שמוכח מתוך מעשיו שמהרהר וכו"ל, ופירושו זה דהספיא באמת לא יהירור רש"י. ועי' באור המכילתא כאן מש"כ בהו.

18. אלא דלעיל, דאמנם דבדרי הרמב"ם אפשר לפרש כן, מכיון שלא הביא כלל דברי המכילתא, אבל בסור ובמחבר וכו' (וכן דבדרי הרבינו יונה שהביא הב"י, וכ"ל), שביארו גם לדברי המכילתא, בנוסף למה שפסקו את ריב"ק שהרהור מותר, בהכרח דס"ל דבדרי המכילתא מפורשים גם לריב"ק.

19. אלא צ"ל, שגם טורו ושיעיתו, הביאו רק לרישא המכילתא, דבהו שפיר מפורש אחר אסור הרהורו מן הדין, רק למצוה בעלמא, אבל שיפיר המכילתא שפיר ז"ל דס"ל דמפורש דקמ"ל שאסור הרהורו מן הדין, וא"כ בהכח דסיפא דהמכילתא קאי למ"ד דהרהורו אסור.

וכענין זה כתב בתורה המימה בפרשתינו (תערה ח"א), שהביא דברי הסמ"ק ה"ל, ודוקדק בדבריו, לדעתו לן החילוק בין רישא המכילתא, שחשבה לרישא דברישא הוה רק טעמה נהו, ולמצוה בעלמא, והבכרח שברישא הוה לומר שאסור כן מן הדין, וכן משום דהמכילתא קמ"ל שגם ברישא הינהו על הרהור הניכר מתוך מעשיו, וכ"ל, וא"כ אין לומר דהרישא על הרהור סתם, והספיא הרהורו שניכר מתוך מעשה, והבכרח דברישא מיירי לאסור הרהורו במצוה בעלמא, ובסיפא לאסור הרהורו מן הדין.

20. מתוך כך כתב בתורה המימה, הדיות ובגמ' קי"ל כמ"ד דהרהור מותר, לכן דאה לנכון להשמיט דבריי המכילתא בסיפא דהרהורו אסור.

ואולם למשל"ל לעיל ז', דסיפא דהמכילתא מיירי בהרהור ע"י מעשה, אהיינו בשאלה ע"י מעשה באמת אינו אסור מן הדין, אלא מצוה בעלמא איכא, והיינו רישא דהמכילתא, ושוב קיימי דברי המכילתא גם בסיפא כהלכתא, דהרהורו מותר.

19. יעיינן במפורשי המדרש, שיש לרוסח גם "דבר אחר", שבדברי ח"ל' אלו נאמרו על שם טעמים עולה לשמה, ואמנם שרצה שיהיה צפורה משה כצפור. והשני, שטיהרה הדיא כצפור (ש"ת מ"ג ח"א) שם (ועוד).

20. וכן הבוה גילקוט שמות קס"ד ז' את התאמה, "מיד אצורה כצפור והביאתו, דבר אחר שטיהרה כל בית אביה כולו הצפור".

אמנם יש לציין, שטיהרוה כל מורח כל דברים אלו לגבי צפורה לקריאת שמה, אלא כמראה בעלמא, אלא שיש לומר שכונתו גילקוט בהבאת ב' דעות אלו הוא שבגיל טעם שמה, ולא סתם על הרמזים שבין שם צפור למצור.

21. ודיוגמתה גם שמהא, אבל לב"ו, שכאשר אליעזר בא לבית בתואל אביו, לקחת את בתו לאשה, אמר לבו לאליעזר (בראשית י"ב ב'), "...ואנו בך הרה"ל לפה תצמח ויחן ואינני פותי הבית מקום לנפלים"'. ודרשו ב"י ז', "ואנני פותי הבית, שמיטופל של עבודת טובים", ופרש"י ע"ה"פ שם.

22. והוא אפשר ליישב, שכאשר יתרו פינה את כל העי"ז שמהו, הוא רק

סיפור ושאלה בציטו?

אזכור אהבתי המשפחה איינז הפילה עם פרל!

למעלה משלושת אלפי שנה, מאז שעמד קרח והקהיל קהילות ברבים על משה ואהרן, תמיד נמצאו בעלי מחלוקות, כאשר רובם הגדול היה על כבוד כסף ושלטון, מחלוקות שאין סופן להתקיים, ומיעוטם שאינם מצוין, היה 'לשם שמים', שסופן להתקיים, לקיים את הקהילה ולהעמיד את חיי הדת על תילם.

במהלך אותה השבת החלה המחלמה הגלויה בין שומרי משמרת הקדוש, לבין פורקי העול יחד עם ראש הקהילה. ראש הקהילה הקדוש היה לו האשוריים והשמיים לכל התפקידים בעיירה, שלח בעיצומה של השבת הודעה למרא דאתרא, לחזן, לבעל קורא, לגבאי ולשוחט, שהיות והם ראו בזיונו ולא מחו, לכך הם פורעים החל משעה זו, ולא יקבלו עוד את משכורתם מקופת הקהילה.

בשעה שהמוני בית ישראל ישבו וקיימו מצות 'סעודה שלישית', ב'רעוא דרעוין', ישב ראש הקהילה עם חברי ועדו ויחידו עצות. היאך לנטרל את כוחו של המרא דאתרא. אחד מהישובים, בעריל אוטנערטראכטער הציע, שכיום המצב הוא, שמלבד ראש הקהילה, שבעת טובי העיר, רק אחד מהם שייך אליהם, ואילו כל האחרים, הם נאמנים לתורה ומצוותיה ולשליחם הנאמן המרא דאתרא שליט'א, שעל פיו ישק כל דבר.

מה שעלתו לעשות הוא, להצליח לגרום שבבחיירות הקרובות לשבעת טובי העיר שיתקיימו בעוד כחודשיים, יהיה לנו רוב בין החברים, למרות שאנו המיעוט בין היהודים המשמיכים באופן במדינת כל התורה והמצוות, ועם רוב זה נוכל למצב את כל זממינו, אך המצב לאחרונה, ובמיוחד לאור מה שהיה היום, שרוב בעלי הבחירה היו להשפיע בכל כוחם להוציא מדינו גם את המעט אשר יש לנו, ובכדי להטות את הכף לצידו יש לי רעיון גאוני וסודי, אך בכדי להוציאו אל הפועל, יש צורך להרגיע מעט את הרוחות וההשדות בין הצדדים, ובנוסף לכל, עלי לעשות על עצמי חזות של 'ירא שמים' למך קיבל על עצמו להתחזק.

לתפילת מעריב כבר הגיע בעריל לבית הכנסת, רבים שהרימו גבה במאור, סיפר שלאחר שראה היום מה קורה לאותם אלו המתחזקים מע'ץ החיים', לכך קיבל על עצמו להתחזק. למחרת שלח ראש הקהילה את אחד מאנשיו, בבקשת המחילה למרא דאתרא, שמה שנעשה אל היה על דעתו, אך לאחר שקראו לו לעלות את חשב שכבר יעלה, ולא העלה בדעתו שהדבר נעשה כחלק מנסיון פגיעה במרא דאתרא, והוא מבקש אף את סליחתו.

אותה השליחות הועילה והוריד את המתח הרב שהיה בעיירה, מה גם שכאשר ראה הרב שראש הקהילה מנסה כל הזמן להרגיע את הרוחות ולהביא את השלום אל הקהילה, וביטל את כל הפטריוטים שניתנו במהלך אותה השבת, חשב לדונן לזכות שכנראה בשל הבזיונות שקבל התעוררו בליבו הרהורי תשובה, ולכן שינה את אורחיו.

בעריל ישב בבית הכנסת יומם וליל ונסק בתורה, זכרונות ימי ילדותו ובחירותו עזרו בעדו להשתלב עם הלומדים בתלמודם, אף היה לו הנאה הלימודית המתמשך. לאחר כמה ימים שישב בבית הכנסת, החל להעיר להתלונן מדוע אין לי שמן ללומדים בבית הכנסת, מדוע הקהילה מקמצת במוצר הנצרך ביותר, שבוזכות שמן זה קיים העולם, אך הלומדים השיבוהו, שהיות וקופת הקהילה ריקה, עלינו לאריות את המעלה שעדיין נותנים לתשלום השמן, ולא להתלונן.

לאחר יותר משלושה שבועות שבועות שבועריל ישב על הלמדו בבית המדרש, וכולם אדאוו 'כנעל תשובה' לכל דבריו, ולא חששו ממנו מאומה, פנה הוא לר' זונדל אלטערגוטשטאט, מזקני וחשובי טובי העיר החרדים לדבר, וסיפר לו את צערו הנוגו לכל לב, היאך הוא נאלץ להיבטל מתלמודו בכל לילה מחשבו, לאחר שקיצבת השמן להדלקה לבית המדרש עזומה, ואינה מספקת אלא עד שעה לפני צדו, והוסיף ואמר, שתלילה אין לו טענה על הנהלת הקהילה שעושה הכל למען הלומדים, אלא על אותם אלו שאינם פורעים את מיסי הקהילה כנצרך, כך שקופת הקהילה במצב כלכלי קשה.

אשר על פי טענה, כזאת בעריל, עצתי היא, שהיות ובעתיד הקרוב אמורות להתקיים בחירות לקהילה, ורובם ככולם מתערבים במדברים ועוסקים בחירות, להעיר ולבחור. לא יתכן ואלו שלא שלמו את מיסי הקהילה יוכלו לפרע סערתו להשפיע בדבריהם, ואי שיהיה החלטה קדומה שכל מי שלא פורע את מיסיו לא יוכל להצביע, וכל בחירות מחדש מבטיחים כל בעלי החובות שבחירות ממש שלמו את חובם בלתי נותנים להם להצביע, ולאחר הבחירות משתמטים ומשלים רק כמה פרוטות עד לבחירות החוזרות, וכן בכל פעם. יעצתי היא, שצריך לחללי בהנהלת הקהילה, שאופן ההצבעה ישנתה, במקום להצביע עם פתקים לתוך קלפי עם חותם אחד, יכינו קלפי עם מספר חורים, כמספר המתמודדים, וההצבעה תתבצע על ידי שכל אחד מחברי הקהילה יכניס את מיסי הקהילה השנתיים, את אותו מספר זהוב שלם, לאותו חורץ שעליו רשום מי שברצונו לבחור בו, כמובן שיבדקו שאדם אחד לא יכניס כמה מטבעות, ובסימאה של ההצבעה יספרו כמה מטבעות קיבל כל אחד, ולפי זה יקבעו חברי הנהלה, ונרויח ריוח גדול, שכל מיסי

היה זה לאחר התבטרה. שכנראה הפסוקים שנקראו באותה שעה, הם 'יהי זה לאחר תקופה ארוכה של רב ומדינים בין אלו ההולכים אחור, אך בדמינים הם 'מתקדמים', לבין שומרי משמרת ה', גלות התורה והמצוות, כאשר אותם פוחזים גיט בכל כחם להיות מאותם פורצי החומות, לשבור לנתח ולהרס את כל חומות היהדות שבעיירה, ואילו החרדים לדבר ה', מסרו את נפשם, להיות 'משומרי החומות', למנוע את ההרס והחורבן בכל מה שקשור ליהדות, למנוע כישוש העיירה על ידי אותם רשעים שלא בוחלים בשום דרך ואפשרות.

בתחילה עוד הוטו אותם פוחזים את דרכם, הם טענו שכוננתם היא, 'לדאון' לרווחתם הנשמת של בני העיירה, אך לאחר תקופה ארוכה, שבה גדולי ישראל גילו את סתר ליבם, והכריזו להזהר ולהשמר מהם מאד, הלכו אותם הפוחזים, והחלו להכריז על מרכולתם ברבים, שהם אלו הממשיכים את היוונים והמתייונים, וגילו לרבים בריש גלי את דעתם ותוכניותיהם, שאין לנו חלק ונתלה באלקי ישראל, ומטרתנו היא, 'להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי צבונך'.

למעניין הוא, שבאותה תקופה, גם 'מהרש"ק ומחריבין', הקפידו לברא לבית הכנסת, חלקם אף היו בקיאים גדולים במיוחד בבנינים וכתובים, ומתוכם אף אומרי ים, בבלי ויושלמי, וסופתא ומדרשי חז"ל, ויחד עם זאת 'אפיקורסים גמורים', ופעמים אף 'מחללי שבת קודש בפרהסיא'. וידענותם זו היתה בעוכרנו, שעל ידה הולחנו למשך אחרים רבים מבני ישראל, שבמגעם טימאו אותם ודביביריהם הדיחו אותם מארץ החיים.

רוב בעלי המון שהיו בעיירה, ביניהם אבא הקהל, שמעלקע אורטוגווארפנער, שהיה מקפיד שיכונהו בתואר ר' שמעלקע, חוסר דעתם נטה אל הדעות הכוזבות, הם האמינו לסיסמאות הריקות בהם הכריזו אותם המתייונים, הם איבדו את עצמם לדעת בניתוקם מעץ החיים, כשהפסיקו את מיתכתם בלומדי ועמלי תורה, ומלבד האסון הנורא שבדבר, שאין להם חלק ונתלה בעמל התורה ולומדיה, קיבצו קרבן את נכדיהם להתבלולת בין העמים, להשוואתם עם גויי האומה, עם הדומה לחמור.

לצערם הרב של כל שומרי משמרת התורה, חלק גדול ונכבד מצעירי הבאן הרוחו מדרך התורה והחיים, האושר הנצחי בעולם הזה, לא דרך אל זוועה, מקום משכולות פחים וקוצים, מסלול הטומאה והמות, דרך תחתים שאחריהם מי יסורנו.

בשבת פרשת קרח נעשה הצעירים תוכנית מרשעת. בסימאה של חזרת הקהל נישגו לכל 'כהן' כמה מהם, והודיעו לכל אחד מהכהנים דבר מה שמחמתו הוא מוזעק לביתו, כך שכאשר פתחו את ה'ספר תורה' לקראו בו, לא היה שום כוון בבית הכנסת. הגבאי שראה שהעילה הראשונה החשונה ביותר התפתה, חשב בדעתו לכבד בה את המרא דאתרא, וכאשר אך הכריז הגבאי 'אין כאן כהן', ורצה להמשיך להכריז 'יעמוד מורינו הרב במקום כהן', כך אחד הנערים הצעירים והכריז לפניו בקול רם, 'יעמוד ר' שמעלקע ראש הקהילה במקום כהן'.

ראש הקהילה שבצעמו היה חצוף לא קטן, שמח על ההזדמנות להראות בקהילה מי ה'בעל הבית', קם ממקומו לעבר הבימה בכדי לעלות לתורה. כאשר ראה המרא דאתרא שכן פני הדברים, מפני מחלוקת העידן לישוב במקומו לכל עליות. לאחר כמה רגעי שעה מוחלט של תדהמה שהיו בקהל, החלה המהומה, הציבור אשר ברובו הגדול היה מאלו ששמרו את התורה כנתינתה, בולא לנשות 'ילתקן' חלילה, החלו למחות בראש הקהל על עוונותיו וחוצפתו, הם לא נתנו להעלה קולה להחליף בקריאה, והוסיפו בקנאותם לדבר מצוה, לדחוף את ראש הקהל ממקומו, השפילוהו בבזיונות מרובים, עד שסילקוהו בבושה גדולה מבית הכנסת.

בעקבות מה שארע, זמן רב עבר עד שהבעל קורא חזר למקום עומדו, וביתניים החלו הכהנים לשוב כל אחד מביתו, לאחר שגילו שהיתה כאן תרמית, בזוון הציגואם בעוד הכנסת, והכל כדי לבזות את המרא דאתרא. אחד מחשובי הכהנים עלה לתורה ראשון, תכנתת חז"ל, אחרי לוי, ואחריה המרא דאתרא ושאר הקרואים.

הסיפור לא נכתב הלכה למעשה, ואין להסיק מסקנות הלכתיות או תהומיות מספור הדברים.

הקהילה לאותה השנה יפרעו. ר' זונדל התפעל מרעיונו המתוחכם של בעריל, ושלא כהרגלו שלעל כל שנייה היה מתייעץ עם המרא דאתרא, שנינו זה, כך חשב ר' זונדל, אין בו כלל שאלה, ועוד באותו יום העביר בהנהלת הקהילה החלטה על אופן ביצוע הבחירות הקרובות, שההצבעה תעשה על ידי הטלת מטבע על זהוב, שהוא תשלום מיסי הקהילה השנתיים.

כשבע לפני התאריך המיועד לבחירות, כשנודע בציבור דבר ההחלטה החדשה, הבינו כולם שמחמתה יוכלו אותם מיעוט המתייונים לזכות ברוב מקומות בהנהלת הקהילה, וזאת מחמת שרוב בעלי המצמיים לשלם מטבע זהוב שלם, הם אלו מבעלי המון בעיירה, אך אותם שומרי משמרת הקדוש, רובם ככולם עניים מרודים, והסיבה שרובם לא משלמים במועד את מיסי הקהילה, אין זה חלילה מלולז או נסיון התחמקות, אלא רק מחמת עניינים הרבה, שאין להם לחם על הטף, ואם כן מהיכן ישיגו אותם עניים זהוב שלם בכדי שיוכלו לבחור.

המרא דאתרא הבין שבבעריל הצליח להכשיל את ר' זונדל בעצתו הרהרה, והודיעו מ'מסירות נפש' של בעריל, שבמשך כחודש ימים ישב ולמד בבית המדרש, התפלל בכוונה רעה בכל התפילות, העיקר להוציא לפועל את זממו הנורא.

כאשר ראה המרא דאתרא שכלתה הרהרה, וכל המאמצים לבטל את ההחלטה בדבר אופן הבחירות לא הועילו, החל יחד עם חברי הקהילה לאסוף כסף בין יהודי הקהילה למען המטרה הקדושה, של נעמת נפילת שלטון הקהילה בידי עוקרי התורה.

כל הפרוטות הרבות שנאספו הועילו רק לכמה עשרות בודדות שיכולו להצביע בבחירות להנהלת הקהילה, כאשר מנגד ראש הקהל ועוד כמה מאנשי דמים ומומה נתנו לכל אשר בחר בעדם, זהוב שלם, כך שהריוח עם בחירותו זו גם את כל המיסים לאותה שנה.

בצאות הבחירות הקשות היו, שראש הקהל וחבר מרעיו המשחיתים, זכו לחמשה מתוך שבעת המקומות בהנהלת הקהילה, ואילו שומרי משמרת הקדוש, למרות שיש ריוח מוחלט של בני העיירה, זכו רק לשני מקומות, כך שנוצר מצב שראש הקהל יכל להעביר קעת כל החלטה שרק חפץ בה, אף נגד התורה ולומדיה.

כמובן שצאת מהחלטות הראשונות היה, קיצוץ חד במשכורתו של הרב, שגם כך הסיפיקה בקושי עבור מעט אוכל למשפחתו, וכן קיצוץ מחציית בקיצוב השמן לבית המדרש. חברי הנהלת הקהילה אמרו, שלדעתם עדיף שהלומדים ישנו מוקדם כדי שיהיה להם כח למחרת, וכמו כן קיצוץ בכל דבר מקודש בקהילה, ומאידך, נתנו ביד נדיבה ממספי הקהילה, עבור כל דבר משחית, מימנו את פקולותיהם של כל מרשעים ברית ושוברי ומקעקעי התורה.

פעמים רבות, כאשר התאספו חברי הנהלת הקהילה, הרגישו החברים החרדים לדבר, 'שחבל על זמנם לבוא לאסיפות, הרי אין הצבעתם משפיעה מאומה, אך 'כשלוחי דרבנן' הנשמעים ולעית תורה של המרא דאתרא, הקפידו להשתתף בכל הצבעה, דפיף העיני, כמעט תמיד הצביעו נגד.

באחד ההצבעות שהיו על הקמת מקום לאסיפת נערים שלא לדבר מצוה, פנה ראש הקהל לר' זונדל ויציע לו, שהיות ואף בלא הצבעתו והצבעת ידיו, יש להם רוב מוחלט בהנהלה, אך כדי שלא להציג בפני הציבור שעל כל דבר יש פילוג ומחלוקת, הוא מציע בפניהם, שלמען השלום, גם הם יצביעו בעד, ובתמורה לזה הוא יעביר הצבעה בקרוב על הוספת שמן למאור לבית הכנסת.

בתחילה חשב ר' זונדל להעטר להצעה, שהרי ההחלטה תעבור בכל מקרה ומצב, גם אם הם יצביעו נגד, ולכן אין זה נחשב שהם שותפים בקבלת אותו מקום, ומביחוד שבוזכות הצבעתם זו יצליחו להרבות לימוד תורה, שיוסיפו שמן ללומדים, שלאחרונה באותו יום הגדול התאספו לשמוע ממנו דעת תורה בדוך ארשי ילך בה והמעשה אשר יעשה.

כאשר הציע ר' זונדל את ההצעה בפני המרא דאתרא, אמר לו המרא דאתרא, 'ר' זונדל יקירי, כמדומה לי שניתן להכריע את שאלתך מפרשתנו עפרש"י, שעל ידה נדע את דעת תורתנו הקדושה, מה כדאי רצוי וראוי לעשות בשעה קשה זו, שאנו נמצאים בגלות הקדשה אצל פושעי ישראל העוקרים את התורה ונלחמים בלומדיה ובמקיימי מצוותיה.

והיות הרב ובחור, יתן ה' שתזכר את עמך שותף להעלות ולהרים את קרן התורה ולומדיה, ובוזכות המסירות נפש שאנו מוסרים למען קיום המצוות, יראה ה' ויענה רוח טהרה ממרומים, על כל נדחי עמי ישראל, ויקצבם מכל טומאותיהם ויגילוהם, ויביא את משיח צדקינו בבהרה בימינו אכ"ר.

השאלה היא: מין בפרשתינו עפרש"י ניתן לפשוט את שאלתו של ר' זונדל?

תשובה ל"סיפור ושאלה בציטו" משבוע שעבר:

בתשובה לשאלה, מהיכן בפרשתינו עפרש"י מתמוססת לה אחת הראיות המרכזיות בחשדו של אהוד כגנב, למרות שכל הזמן התרחק מהמדרגות, מקום מהלך בני אדם, והלך דרך השבילים על יד חניית המכוניות שנפרצו. יתכן לומר שהקפדתו של אהוד הלך דוקא באיזור החניה ובשבילים, ולא במדרגות היכן שכולם הלכו, אינה ראייה לחשוד בו בגניבת, שלמד לנהוג כן, וזאת מדברי רש"י כ"ב, ע"ה"פ, ולא תעלה במלמל על מבחי אשר לא תגלה ערותך עליי, וביאר רש"י, 'אשר לא תגלה ערותך'. שעל ידי המעללה, אותה צריך להרחיב פסיקותך, ואצל"פ שאינו גלוי ערוה ממש, שהרי כתיב וישעל להם מכנסי בד, מ"מ הרחבת הפסיקות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נוהג בהם מנהג בזיון, והרי דברים ק"ו, ומה אבנים הללו, שאין בהם דעת להקפיד על בזיונו, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון ערוה, שהוא דמיון יוצר ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה'. כמובן דבריו רש"י, שיש חסרון בעלית מדרגות על פני ההליכה בעליה, שהעללה במדרגות, אפילו כשלושונים במכנסיים, קרוב לגלוי ערוה, ואם אהוד לא דבר רש"י, יתכן שלכך הקפיד שלא להעלות במדרגות בבית חורב.

איבוא, שאף אם אכן זה סיבת הנהגתו, כבר אמר רבי דוד, שאין זה אלא מנהג טעות, ואין ללמוד לנהוג כן, כי כל הלכה זו נאמרה דוקא במזבח, ולא בכל מקום אחר.

תשובה לשאלות המתפרסמות בעלון זה, יש לשלוח בכתב ברור וקריא, בצירוף שם וטלפון עד ליום ג' בשעה 23.00 בלבד לפקס' 9741115 - 972-8 (24 שעות) או לפקס 1-732-3634947 או למייל yaepstein@aol.com עד יום ב' בערב בלבד.

הפרסים לשבוע זה: פירוש בעל הטורים עה"ת, ע"ב, ב"ב.

עוד חמשה זוכים נוספים, כל אחד בספר "אפיקי ים המפואר".

הפרס לשבוע זה על "סיפור ושאלה בציטו": שלושה זוכים, כל אחד בספר "משלי יעקב עה"ת".

להערת, הארות ותגובות וכל עניני העלון, יש לפנות לפקס' ה"ל.

לתרומות, הנצחות והפצה ניתן לפנות למערכת

שפות הזוכים לשבוע שעבר:
שחרור י - בני ברק - חומס מק"ג עם נוספים, ה"כ.
אומן י - מודיעין עילית - ספר החינוך.
מאנטל נג - בני ברק - ספר החינוך.
ינקלצ'י נג - לייקווד - ספר החינוך.
דני י - בני ברק - ספר החינוך.
חסין א - קרית ספר - ספר החינוך.
קלמן ב - בני ברק - תוקפו חן השלם.
כח ש - מודיעין עילית - תוקפו חן השלם.
וסימן רצ - בני ברק - תוקפו חן השלם.
הודעה נשלחה/תשלום לזוכים. (במסלול הודעות)